

Boekbespreking

FRITZ NORDSIECK, 1972. Die miozäne Molluskenfauna von Miste-Winterswijk NL (Hemmoor). Gustav Fischer Verlag, Stuttgart. (8) + 187 pp., waarop tekst, 2 fig., 4 tabellen (niet resp. 3 en 9, zoals in het boek vermeld) en 33 platen met zeer vele, met de hand getekende, figuren. Prijs gebonden DM 118.—

Dit is het vierde boek van Nordsieck; de eerste drie zijn respectievelijk in 1969 (2) en 1972 verschenen (zie recensies in *Basteria* 34: 41 en 152, 1970, en *Basteria* 37: 47, 1973). Nu is de auteur op fossiele Mollusca overgegaan, omdat hij 5 kg gezeefd materiaal beschikbaar had, dat uit verschillende diepten (die hij niet kende, maar hoogstens 2.50 m bedroegen en tot één laag behoorden) van de ontsluiting bij de Steenfabriek "De Vlijt" bij Winterswijk verkregen was. Het grootste exemplaar meet 25 X 17 mm, maar de meeste exemplaren zijn kleiner dan 10 mm of brokstukken, waarnaar de grootte van het exemplaar gewoonlijk geschat wordt (101,8 mm bij *Turbonilla undulata* op p. 140 is een drukfout voor 10/1,8 mm (zie p. 129); er zijn trouwens vrij veel drukfouten).

Het materiaal is inderdaad zeer soortenrijk: 86 Bivalvia, 8 Scaphopoda en 343 Gastropoda, samen 337 soorten en niet 339, zoals in het werk is vermeld. Hierbij past een opmerking. Wanneer soort en ondersoort beide zijn gevonden is in één geval, m.i. terecht, de ondersoort met hetzelfde nummer en de letter a aangeduid (Bivalvia 7, 7a). Bij de andere is dit echter niet gedaan, terwijl zelfs één van de acht vormen Gastropoda (no. 26) met een apart nummer is aangegeven. Dit stelsel is dus niet consequent toegepast en er zijn derhalve in het geheel 324 soorten. De beschrijvingen zijn uitvoeriger dan in eerdere boeken van Nordsieck en de figuren zijn in het algemeen goed te noemen; hierin is van het eerste tot het vierde boek een opgaande lijn te bespeuren.

Beschreven worden vijf nieuwe soorten Bivalvia, waarvan drie op één exemplaar zijn gebaseerd, en 23 nieuwe soorten Gastropoda, waarvan tien op één exemplaar berusten. Verder zijn er vier nieuwe subspecies onder de Bivalvia, tien onder de Gastropoda, en tenslotte vier resp. acht nieuwe formae. Bij de nieuwe subspecies is de auteur van de species niet genoemd bij Bivalvia no. 41, 68, en bij Gastropoda no. 52, 163, 191. Het zou een kleine moeite geweest zijn om hier de auteur met jaartal wel te vermelden en het zoeken naar de beschrijving aldus veel gemakkelijker te maken. Nordsieck heeft geen holotypen genoemd (dit is natuurlijk bij 13 soorten en één ondersoort het monotype), noch de

verzamelingen waarin de mono- of syntypen opgenomen zijn. Waarschijnlijk is dit alleen zijn particuliere collectie en, als dit zo is, vind ik het beter de monotypen en getekende syntypen aan een museum te schenken, zodat het materiaal voor iedere vakman te bestuderen is. Maar als dit niet het geval is, dan zou tenminste het museum vermeld moeten zijn waar monotypen en getekende syntypen na zijn dood te vinden zullen zijn. Men heeft nu eenmaal de plicht met nieuw beschreven materiaal zorgvuldig om te gaan.

Al ben ik geen specialist in de Mollusca van het Hemmoorium en zou ik veel van het materiaal willen zien om er over te kunnen oordelen, toch maak ik over enkele soorten nog opmerkingen.

Volgens *Bivalvia*, no. 8, p. 24, ligt *Kleyn Spauwen* (Klein Spauwen) in het *Burdigalien* van West-Frankrijk, maar in werkelijkheid bevindt het zich in het *Rupelien* van België.

Ik vraag mij af hoe de twee figuren van *Bivalvia*, no. 14, bij elkaar kunnen horen.

Cyclocardia chamaeformis werd door Janssen & Van der Slik aan de hand van typemateriaal zeer uitvoerig onderzocht. Hieruit blijkt dat wat Nordsieck "34. *Venericardia (Cyclocardia) chamaeformis*" noemt iets anders is. Ik geef toe dat veel typemateriaal verloren is gegaan of onvindbaar is, maar had hij niet de moeite kunnen nemen te onderzoeken welke typen dat waren? Hij had dan van deze syntypen (en waarschijnlijk ook van andere) tenminste foto's kunnen vragen. Dit wijst er wel op dat hij veel te gehaast gehandeld heeft.

Nisaclis is de naam van een nieuw geslacht met twee nieuwe soorten (no. 59, 60), waarvan resp. twee en één exemplaren bekend zijn; deze zijn steenkernen (?), in het tweede geval is het er niet bij gezegd) en missen de topwindingen. Als hij deze soorten had willen publiceren, zou hij "genus? species 1 en 2" bij de beschrijving en de tekening hebben moeten zetten, want dit is volkomen onvoldoende materiaal om een nieuwe soort, laat staan een nieuw geslacht, op te baseren.

Het subgenus *Bullichna* (no. 213) is niet beschreven, tenzij men "zur *Cylicbna*-Gruppe gehörig" als beschrijving wil opvatten, hetgeen wel niemand zal willen doen. Het subgenus "*Lonchäus*" (no. 241) wordt volgens de Code der Internationale Nomenclatuur, Artikel 32 (c) (i), als *Lonchaeus* geschreven.

Natuurlijk maakt bijna iedereen fouten, maar mijn slotconclusie is, dat Nordsieck veel te onnauwkeurig met zijn materiaal is omgesprongen en te vlug tot het publiceren ervan is overgegaan. Zijn boek zal latere auteurs, die ik niet benijd, veel werk geven; zij zullen het boek echter wel moeten kopen of uit een bibliotheek lenen, en het grondig en zeer kritisch moeten raadplegen.

C.O. VAN REGTEREN ALTENA